Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet
Ministry of Agriculture and Forestry

**LAUSUNTO**
16.1.2019

HE 286/2018 vp

**Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle**

**HALLITUKSEN ESITYS LAEIKSI VIERASLAJEISTA AIHEUTUVIEN RISKIEN HALLINNASTA ANNETUN LAIN 8 JA 16 §:N JA METSÄSTYSLAIN MUUTTAMISESTA**

## Tausta

Haitallisten vieraslajien hallinnasta säädetään EU:n vieraslajiasetuksella (EU) N:o 1143/2014 sekä kansallisesti vieraslajilailla (1709/2015).

*Vieraslajilla* tarkoitetaan kasvia, eläintä tai muuta eliölajia, jonka ihminen on tahattomasti tai tarkoituksella tuonut lajin luontaisen levinneisyysalueen ulkopuolelle.

*Haitallisella vieraslajilla* tarkoitetaan vieraslajia, jonka on todettu uhkaavan tai haittaavan luonnon monimuotoisuutta ja ihmisten hyvinvointiin vaikuttavia ekosysteemipalveluja.

Vieraslaji voidaan määritellä haitalliseksi joko EU:n vieraslajilainsäädännössä tai kansallisesti valtioneuvoston asetuksella.

EU:ssa tai Suomessa haitalliseksi säädettyä vieraslajia ei saa tuoda Suomeen EU:n ulkopuolelta eikä myöskään toisesta EU-maasta. Lajia ei saa kasvattaa eikä muutoinkaan pitää hallussa, myydä eikä markkinoida. Lajin päästäminen ympäristöön on kielletty.

## Metsästyslain muutosehdotus

Riistaeläimistä poistettavat lajit

Metsästyslain 5 §:ssä säädetyistä riistaeläimistä poistettaisiin pesukarhu, piisami, rämemajava, supikoira ja minkki.

EU-lainsäädännössä pesukarhu, piisami, rämemajava ja supikoira on säädetty unionin kannalta merkityksellisiksi haitallisiksi vieraslajeiksi. Minkki on säädetty meillä kansallisesti merkityksselliseksi haitalliseksi vieraslajiksi valtioneuvoston asetuksella 1725/2015. EU:n vieraslajiasetuksen mukaan jäsenvaltioiden käytössä on oltava tehokkaita hallintatoimenpiteitä näiden lajien hävittämiseksi tai niiden leviämisen estämiseksi. Torjunnan tehostamiseksi edellä sanotut lajit poistettaisiin metsästyslain riistaeläimistä ja samalla metsästyslaissa säädettyjen pyyntirajoitusten piiristä.

Vaikka minkki on kansallisesti säädetty haitalliseksi vieraslajiksi, sen käyttö turkistarhaukseen on asetukseen sisältyvällä poikkeussäännöksellä sallittu.

Riistalajeista poistamisen jälkeen pesukarhun, piisamin, rämemajavan, supikoiran ja minkin pyydystämiseen ja tappamiseen ei tarvittaisi enää metsästyskorttia. Vieraslajilakiin ehdotetun muutoksen mukaan niiden pyydystämiseen voitaisiin lisäksi käyttää metsästyslainsäädännössä sallittuja rauhoittamattomien eläinten pyyntivälineitä ja menetelmiä, joita olisivat muun muassa yöammuntaa varten tarkoitetut tähtäyslaitteet, keinotekoiset valonlähteet sekä ääntä synnyttävät koneelliset laitteet.

Kultasakaalin lisääminen riistalajeihin

Metsästyslain 5 §:ssä säädettyihin riistaeläimiin ehdotetaan lisättäväksi kultasakaali *Canis aureus*. Lajin luontainen levinneisyysalue on Kaakkois- ja Keski-Euroopassa, missä sen kanta on kasvanut nopeasti monilla alueilla. Kultasakaalia ei tällä hetkellä esiinny Suomessa. Ihmisen toiminta kuten ilmastonmuutokseen vaikuttaminen, elinympäristöjen pirstominen sekä ravintolähteiden tarjonta on kuitenkin mahdollistanut kultasakaalin leviämisen yhä pohjoisemmaksi ja edistänyt sitä.

Kultasakaali voi Suomessa uhata alkuperäisiä lajeja kilpailemalla samoista resursseista, saalistamalla, levittämällä tauteja ja loisia sekä risteytymällä näiden lajien kanssa.

Kultasakaali on muiden vieraslajipetojen tavoin säädetty meillä kansallisesti haitalliseksi vieraslajiksi. Vieraslajilainsäädännön mukaan Suomessa tavatut kultasakaaliyksilöt tulisi siksi hävittää. Vieraslajisääntely koskee kuitenkin vain lajeja, jotka ihminen tarkoituksella tai tahattomasti levittää uusille alueille. Sääntely ei sen sijaan koske tulokaslajeja, jotka leviävät uusille alueille luonnostaan. Tulokaslajina kultasakaali kuuluisi siksi Suomessa vieraslajilainsäädännön sijaan luonnonsuojelulain (1096/1999) piiriin ja sen 38 §:ssä tarkoitettuihin rauhoitettuihin eläinlajeihin.

Rauhoitettuna tulokaslajina kultasakaalin kielteiset vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen näkyisivät käytännössä vasta, kun sakaalikanta olisi kasvanut riittävän tiheäksi ja sen aiheuttama saalistuspaine alkaisi vaikuttaa muuhun lajistoon populaatiotasolla. Kultasakaalin vakiinnuttua Suomen lajistoon sen kannansäätely olisi vaikeaa ja kallista.

Ehdotuksen tavoitteena on mahdollistaa kultasakaalikannan hallinta metsästyslain mukaisena riistalajina siinä tapauksessa, että laji leviää tulokaslajina Suomeen. Metsästyslailla on sen säätämisestä alkaen varauduttu tulokaslajien kantojen säätelyyn sisällyttämällä ne riistalajeihin. Tällaisia lajeja ovat villisika ja japaninpeura. Käytäntö on lisäksi osoittanut joidenkin lajien kuten valkoposkihanhen runsastuessa, että kannanhallintaan varautuminen riittävän ajoissa on perusteltua.

Kultasakaalikannan säätely metsästyslain mukaisin keinoin täyttäisi myös EU:n luontodirektiivin vaatimukset. Kultasakaali kuuluu luontodirektiivin liitteen V lajeihin, joiden suotuisa suojelun taso täytyy säilyttää.

Metsästyslakiin tehtäisiin lisäksi riistalajisääntelyn muutosten edellyttämät tekniset tarkistukset.

## Vieraslajilain muutosehdotus

Vieraslajeihin kuuluvia lintuja ja nisäkkäitä voitaisiin pyydystää ja tappaa samoilla keinoilla, joita metsästyslain ja metsästysasetuksen mukaan saadaan käyttää rauhoittamattomiin eläimiin. Sallituista pyyntivälineistä ja pyyntimenetelmistä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Lausunnon lopussa on esitetty luonnokset asetuksella annettaviksi säännöksiksi.

Vieraslajilakiin lisättäisiin säännös Suomen riistakeskuksen tehtävistä vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnassa. Näitä olisivat asiantuntijatehtävät sellaisten haitallisten vieraslajilintujen ja -nisäkkäiden torjumiseksi, jotka ovat aiemmin olleet metsästyslain mukaisia riistalajeja. Riistakeskus huolehtisi lisäksi sille metsästyslaissa säädetyistä julkisista hallintotehtävistä, joilla ohjattaisiin tarvittaessa myös haitallisten vieraslajilintujen ja -nisäkkäiden pyytämistä ja tappamista.

Vieraslajilain muutos tehostaisi keinoja, joilla vieraslajilintujen ja -nisäkkäiden leviämistä voidaan estää. Tavoitteena on parantaa vieraslajiriskien hallintaa luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi.

## Vieraslajilain nojalla annettava valtioneuvoston asetus

Asetuksella annettavilla säännöksillä varmistettaisiin, että riistalajeista poistettavien nisäkkäiden tappamiseen käytettäisiin edelleen riittävän tehokkaita ja metsästyslainsäädännön vaatimukset täyttäviä välineitä ja menetelmiä. Lisäksi asetuksella sallittaisiin loukkuun pyydetyn eläimen ampuminen metsästyslain 25 §:ssä säädetystä rajoituksesta poiketen.

Alla on esitetty luonnokset valtioneuvoston asetuksella annettaviksi säännöksiksi perusteluineen.

# Valtioneuvoston asetus

**kansallisesti merkityksellisistä haitallisista vieraslajeista**

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain (1709/2015) 11 ja 16 §:n nojalla:

---

3 §

*Kielletyt pyyntivälineet*

Vieraslajilain 16 §:ssä tarkoitetun eläimen pyydystämiseen ja tappamiseen ei saa käyttää metsästyslain (615/1993) 33 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja pyyntivälineitä ja pyyntimenetelmiä.

Pesukarhun, rämemajavan ja supikoiran pyydystämiseen ei saa käyttää rautoja eikä niiden tappamiseen ilma-asetta.

Mitä 2 momentissa säädetään, koskee myös siinä mainittuihin lajeihin kooltaan verrattavaa vieraslajilain 16 §:ssä tarkoitettua muuta nisäkäslajia.

4 §

*Ampuma-aseita koskevat vaatimukset*

Pesukarhun, piisamin, minkin, rämemajavan ja supikoiran sekä kooltaan niihin verrattavan vieraslajilain 16 §:ssä tarkoitetun muun nisäkkään ampumiseen saa käyttää vain sellaista jousiasetta, jonka jännittämiseen tarvittava voima on vähintään 180 newtonia (180 N).

Vieraslajilain 16 §:ssä tarkoitetun eläimen ampumiseen käytettävän rihlatun luotiaseen luodin osumaenergian on piipun suusta mitattuna oltava vähintään 100 joulea. Pesukarhua, rämemajavaa ja supikoiraa sekä kooltaan niihin verrattavaa vieraslajilain 16 §:ssä tarkoitettua muuta nisäkästä saa kuitenkin ampua vain aseella, jonka patruunan luodin paino on vähintään 2,5 grammaa ja osumaenergia 100 metrin päässä piipun suusta mitattuna vähintään 200 joulea tai jonka patruunan luodin osumaenergia on luodin painosta riippumatta piipun suusta mitattuna vähintään 300 joulea.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuja nisäkäslajeja suurempaa vieraslajilain 16 §:ssä tarkoitettua nisäkästä saa ampua vain aseella, jonka patruunan luodin paino on vähintään 3,2 grammaa ja osumaenergia 100 metrin päässä piipun suusta mitattuna vähintään 800 joulea.

Vieraslajilain 16 §:ssä tarkoitetun eläimen ampumiseen käytettävän haulikon kaliiperin on oltava 10–20. Pienempikaliiperista haulikkoa saa kuitenkin käyttää minkin ja piisamin ampumiseen, ei kuitenkaan haulikkoa, jonka kaliiperi on pienempi kuin 36.

5 §

*Loukkuun pyydystetyn eläimen ampuminen*

Vieraslajilain 16 §:ssä tarkoitetun eläimen saa ampua sen pyydystämisessä käytettyyn loukkuun soveltamatta, mitä metsästyslain 25 §:n 1 momentissa säädetään.

---

**Perustelut**

**3 § Kielletyt pyyntivälineet**

Vieraslajilain 16 §:n mukaan vieraslajilinnun ja -nisäkkään pyydystämiseen ja tappamiseen sovelletaan yleisesti, mitä metsästyslaissa ja sen nojalla säädetään rauhoittamattomasta eläimestä. Valtioneuvoston asetuksella pyydystämisestä ja tappamisesta voidaan kuitenkin antaa tarkempia säännöksiä, jos se on tarpeen lajien leviämisen estämiseksi, muun kuin pyydystämisen ja tappamisen kohteena olevan lajin tai sen elinympäristön suojelemiseksi taikka metsästyslain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvomiseksi.

Ehdotetun asetuksen 3 §:ssä säädettäisiin tarkemmin vieraslajilintujen ja -nisäkkäiden pyydystämisessä ja tappamisessa kielletyistä välineistä. Metsästyslain 49 §:n 2 momentin ja lain 33 §:n 1 momentin mukaan rauhoittamattoman eläimen pyydystämiseen ja tappamiseen voidaan käyttää muun muassa myrkkyjä ja myrkytettyjä tai tainnuttavaa ainetta sisältäviä syöttejä sekä tappavia elektronisia laitteita ja sähkölaitteita. Asetuksen 3 §:n 1 momentissa näiden välineiden

käyttö vieraslajilintujen ja -nisäkkäiden pyydystämisessä kiellettäisiin. Myrkyn tai sähkölaitteen käyttämistä esimerkiksi supikoiran tai muiden riistalajeista poistettavien nisäkkäiden tappamiseen ei voida pitää eläinsuojelullisesti hyväksyttävänä, minkä lisäksi niiden käytöstä voisi aiheutua vaaraa ihmisille sekä koti- ja muille eläimille.

Metsästysasetuksen 10 §:n mukaan rauhoittamattomien eläinten pyydystämiseen saa käyttää rautoja. Metsästysasetuksen 20 a §:n mukaan rauhoittamattoman eläimen tappamiseen saa rakennuksen sisällä käyttää ilma-asetta. Koska raudat ja ilma-aseet eivät sovellu isompien nisäkkäiden pyydystämiseen ja tappamiseen, niiden käyttö pesukarhun, rämemajavan ja supikoiran osalta kiellettäisiin asetuksen 3 §:n 2 momentissa. Pykälän 3 momentin mukaan kielto koskisi myös näihin lajeihin kooltaan verrattavia muita vieraslajinisäkkäitä. Säännös tulisi sovellettavaksi tilanteessa, jossa ympäristöstä jouduttaisiin poistamaan esimerkiksi vieraslajilainsäädännön vastaisesti hallussa pidetty ja karkaamaan päässyt lintu tai nisäkäs.

Muita metsästyslainsäädännössä sallittuja rauhoittamattomien eläinten pyyntivälineitä ja menetelmiä voitaisiin käyttää myös vieraslajilintuihin ja -nisäkkäisiin. Näitä olisivat yöammuntaa varten tarkoitetut tähtäyslaitteet, jotka elektronisesti suurentavat tai muuttavat kuvaa, keinotekoiset valonlähteet ja kohteita valaisevat laitteet sekä peilit ja muut häikäisevät laitteet, ääntä synnyttävä koneellinen laite sekä lehtipuhallin esimerkiksi luolassa, louhikossa tai rakennuksen alla olevan eläimen pyydystämiseksi tai karkottamiseksi. Sallituista ampuma-aseista säädettäisiin erikseen asetuksen 4 §:ssä.

**4 § Ampuma-aseita koskevat vaatimukset**

Metsästysasetuksen 20 §:n mukaan eräiden riistalajien sekä rauhoittamattomien eläinten ampumiseen saa käyttää jousiasetta. Riistaeläimen ampumiseen saa kuitenkin käyttää vain sellaista jousiasetta, jonka jännittämiseen tarvittava voima on vähintään 180 newtonia. Jotta riistariistaeläimistä poistettavien sekä niihin kooltaan verrattavien muiden vieraslajinisäkkäiden ampumiseen käytettäisiin edelleen riittävän tehokasta jousiasetta, asetuksen 4 §:n 1 momenttiin otettaisiin metsästysasetuksen 20 §:ää vastaava säännös.

Metsästysasetuksen 16 a §:ssä säädetään luotiaseen yleisistä vaatimuksista. Pykälän 1 momentin mukaan riistaeläimen ampumiseen käytettävän rihlatun luotiaseen luodin osumaenergian on piipun suusta mitattuna oltava vähintään 100 joulea. Metsästysasetuksen 21 §:n mukaan säännöstä sovelletaan rauhoittamattomien lintujen ampumiseen. Koska metsästysasetuksen sääntely koskee siten vain vieraslajeihin kuuluvia lintuja, asiasta otettaisiin myös vieraslajinisäkkäät kattava erillinen säännös ehdotetun asetuksen 4 §:n 2 momentin ensimmäiseen virkkeeseen.

Metsästysasetuksen 16 a §:n 2 momentissa säädetään luotiaseen lisävaatimuksista eri riistalajien tappamisessa. Jotta samat ampuma-aseen tehovaatimukset koskisivat edelleen myös riistalajeista poistettavia nisäkäslajeja samoin kuin niihin kooltaan verrattavia muita vieraslajinisäkkäitä, metsästysasetuksen 16 a §:n 2 momentin 1 kohtaa vastaava sääntely otettaisiin asetuksen 4 §:n 2 momentin toiseen virkkeeseen.

Asetuksen 4 §:n 3 momentissa säädettäisiin pykälän 2 momentissa tarkoitettuja nisäkäslajeja suuremman vieraslajinisäkkään ampumiseen käytettävästä aseesta. Säännös vastaisi metsästysasetuksen 16 a §:n 2 momentin 2 kohtaa.

Metsästyslain 17 §:ssä säädetään riistaeläimen ampumiseen käytettävän haulikon kaliiperista. Edellä 4 §:n 1 ja 2 momentin perusteluissa esitetyistä syistä vastaava sääntely olisi tarpeen ottaa pykälän 4 momenttiin.

**5 § Loukkuun pyydystetyn eläimen ampuminen**

Metsästyslain 25 §:n mukaan eläintä ei saa ampua 150:tä metriä lähempänä asuinrakennusta, ellei rakennuksen omistaja tai haltija anna tähän nimenomaista lupaa. Vieraslajinisäkkäistä esimerkiksi supikoiria joudutaan pyydystämään myös taajamissa, missä laissa säädettyä vähimmäisetäisyyttä asuinrakennuksista on vaikea täyttää. Ampumalla lopetettavia eläimiä jouduttaisiin tämän vuoksi kuljettamaan pitkiäkin matkoja, mikä voisi ajanhukan ja kustannusten takia vähentää muun muassa metsästäjien kiinnostusta osallistua näiden vieraslajieläinten torjuntaan. Asetuksen 5 §:ssä säädettäisiin tämän vuoksi, että metsästyslain 25 §:n 1 momentin säännöstä ei sovellettaisi silloin, kun vieraslajilain 16 §:ssä tarkoitettu eläin ammuttaisiin sen pyydystämisessä käytettyyn loukkuun. Ampuma-asetta voitaisiin siten käyttää vain rajatussa kohdassa ja eläimen ollessa paikallaan, mikä osaltaan vähentäisi ampumisesta aiheutuvaa häiriötä.